

LOLA

Sirt nafha l-ewwel darba t-Teatru; laqqgħuni magħha wara t-tieni att tal-“Carmen”. U mill-ewwel intbaħt illi din ix-xebba ma kenitx ferħana bil-ħajja, li ħsiebha kien imtaqqal b’xi ħaġa li kienet qiegħda tagħfas fuqha, bla mistrieħ. Ġrajja qasira u mqallba kienet tinqara fil-kisra t’għājneja kbar u suwed....

Ergajt rajtha fis-sajf f’daqsejn ta’ raħal f’xatt il-baħar. Fit-tliet xhur li domt hemm stajt nistudjaha iktar mill-qrib, u ppruvajt kemm-il darba nisraq minn fommha stess is-sigriet ta’ qalbha. Imma qatt kelma waħda ma qalet li setgħet tixħet xaqq dawl fuq il-ġrajja ta’ zgħużitha. Is-skiet tagħha bħal kesa għal kollox is-swied il-qalb li kien sar ħaġa waħda magħha.

Lejla waħda konna mexjin max-xatt—jien u hi—f’dik is-sikta u l-ħiemda tal-lejla sajjija, miksura biss mit-tħaxwix tal-mewġiet zgħar jittliegħbu maċ-ċaġħak u mal-blat ta’ taħtna. Wiċċ l-ilma kien qisu rħama maqtugħa, lewn il-fidda, leqqien fid-dawl tal-qamar. Żiffa ħelwa, mgħobbija bil-melħ u bir-riħa tal-baħar, wasslet sa widnejna l-ilħina mitfija tal-vjolini, u minn fuq id-dgħajjes instemgħet ġejja xi għanja ferriħa taz-zgħużija mitlufa fl-ewwel żmien tal-imħabba. Lola waqfet mill-mixi, u tregħida għaddiet tigrī ma’ ġisimha. Lissnet xi ħaġa li jien ma stajt nifhem—u qagħdet hemm, għajnejha msammrin fuq wiċċ l-ilma, tissamma’ sakemm l-għana miet u ntefa fil-kobor u l-wisgħa tal-ilmijiet. Imbagħad tħarrket, qab-ditni minn driegħi, u, bla ma tlabtha, bdiet tgħidli l-ġrajja tan-niket tagħha.

“Lejla bħal din kienet meta ltqajt miegħu u sirt nafu (aħjar ma ngħidlek x’jismu!). Għadni niftakar fih sal-lum. Qiegħda ngibu quddiem għajnejja issa, bħal ma kont noħolmu fl-iljieli twal imqajjma,—twil, mibni b’saffejn, wiċċu jixhed il-għaqal u s-serjetà! Tifkiriet ħelwa jgħaddu minn quddiem għajnejja, tifkiriet taz-żmien meta konna niltaqgħu u ngħaddu sigħatj sħaħ nitkixxfu l-għerien f’xatt il-baħar, jew niggerrew fil-widien, taħt is-sema ikħal nir! Qatt kelma waħda ma tarrafna biex nuru mħabbitna lejn xulxin.... Biss meta x-xorti kiefra firditna minn xulxin—għal dejjem—intbaħt li biċċa minni nnifsi kienet infirdet minni—għal dejjem ukoll”

...“Kien Awwissu, lejlet Santa Marija. Kont għadni ta’ sbatax-il sena. Konna morna nduru s-Seba’ Santa Marijiet, u

fil-karrozza ma konniex xebbiet biss. Qamar kwinta, isaħħirek u jnebbħiek għall-għana. U fit triq qagħadna nkantaw. Waqafna l-Mosta. Narah ġej fuqi (kont għadni ma nafx x'jismu!) u qalli "X'vuċi għandek, miss! Int l-aħjar li tkanta!" Kien ilu jħares lejja fil-karrozza, u jien kull darba ndawwar wiċċi band' oħra....

"Ma nafx x'weġibtu; daqs kemm ħassejtni mifxula dak il-ħin! Izda bla ma ridt sibt ruħi nħares lejħ bis-serqa aħna u sejrjn lura — u għajnejna ltaqgħu bosta drabi u tbissimna lil xulxin. Dak il-lejl, niftakar, ma rquadix!....

"L-għada kienet festa; ergajt rajtu — u waqqafni. Kont ġejja mill-quddies. "Buon ġornu, miss" qalli. Kif tħossok wara l-ġirja tal-bieraħ?" "U hekk! mhux ħażin!" weġibtu, u tbissimt. U qbadna nitkellmu u sirna ħbieb.

"Wara din iltqajna kemm-il darba — xalati mal-ħbieb fuq il-baħar, mawriet bid-dgħajjes sa wara l-ponot tal-bajja, jkant u żfin għad-dawl ta' qamar, għawm u logħob f'xatt il-baħar! Dejjem fejn inkun jien ikun hu, sirna qisna żewġt aħwa — ġie li konna nimxu id f'id. Konna nidħku flimkien u b'xulxin. Is-sajf għadda bħal ħolma; is-siġħat taru bħal minuti, u l-ġimgħat bħas-siġħat! U aħna, bla ma ntbaħna, konna qegħdin ngħixu b'xulxin u għal xulxin; konna ninħabbu u ħadd minna ma kellu ħila jgħid nofs ta' kelma. Kliemna kien fuq kotba u poezija, konna t-tnejn fehma waħda illi Malta żgħira wisq għalina, u qbilna li għad irridu mmorru x'imkien 'il bogħod min-nies u mill-ħajja kif nafuha: imma aktar minn hekk qatt ma għedna...."

Lola waqfet ftit, u fis-sikta tal-lejl instemgħiet tieħu n-nifs qawwi u mgħaġġel.

Wara ftit ziedet tghid "Ftit baqagħli x'ingħid issa. Dan li tarrattlek jidher hekk sabiħ u romantiku li kont tistenna li jkollu xi tmiem isbaħ mill-bidu. Imma hawn qiegħed il-bidu tan-niket tiegħi — illi f'dak is-sajf ħabbejna tant tajjeb li ma konniex nafu li kienet Imħabba. Għalina t-tnejn, (jien u l-maħbub li ma semmejtli x ismu) din kienet xi ħaġa li kellha tkun, meta jasal żmienha, mhux li kellna nfittxuha aħnal.... Il-ħajja għallmitni xort'oħra. Għadda s-sajf, tlaqna minn dak ir-raħal ċkejkien f'xatt il-baħar, jien mort naħa u hu mar oħra, u nfridna. Bdejna naraw 'il xulxin darba fil — darba ħadt ittra minn għandu li l-għada kellu jsiefer l-Amerka, fejn zijuh li kien baġħat għalih.... Siefer u bqajt qatt ma smajt bi ħbaru. Biss meta saqsejt 'l oħtu qattli li z-ziju kien baġħat iġħidilhom li

sejjer tajjed hemm.... Dan huwa li jsewwidli qalbi u jtaqqalli
 ħsiebi—it-tifkira ta' dak li seta' jkun, ta' bidu sabiħ fil-ftuħ
 ta' ħajja li nbidlet ħesrem fin-niket u fil-firda... Mhux mewt
 waħda għandna fil-ħajja.... kull firda minn dawk li ngħożžu
 u nħobbu hija mewt ċkejna fiha nfisha....”

Din kienet l-istorja ta' Lola.

Jiena wkoll, wara ftit, ma rajthiex iżjed. Meta bdiet il-
 gwerra, kienet marret l-Ingilterra u mbagħad daħlet “nurse”
 iddur bil-feruti u bil-morda fl-isptarijiet—biex forsi tinsa u
 ttaffi n-niket tagħha bin-niket u l-għali t'ohrajn aghar minnha....